

ابو جلال محمد بن عثمان بن اسحاق بن مسعود بن سنان بن ابراهیم

رساله عجیب و غریب کنز الحقیقت و کنز المعرفه به مثالی و نظم فایده السیاق

کنز الحقایق

محقق کتبی مان مدقق و حیدر الدوران جناب مولانا جامی سرسبز

در مطبع برنایه با هتاهام مولوی بان الدین احمد وکیل و راجع

M.A. LIBRARY, A.M.U.

PE13724

Ms. No. 13724
CHECKED-2002
13724

بسم الله الرحمن الرحيم

سر رشته دولت باقی اور کتب
وایم عمه جا با همه کس بر همه کار
بدان اقا که اند غنک و اقا که بر که حاصل طریقه حضرت خواجہ بزرگوار خواجہ
بھار اللہ والدین المیر و بنی شہید قدس اللہ سرہ و خلفای ایشان قدس اللہ
تعالی سر رسم بعد از رسید عقیدہ و طبیعتی آن بقایہ سلف صالح
رضوان اللہ تعالی علیہم اجمعین و اینان با اعمال صالح و اتباع حسن با ثورہ
و اجتناب از خطورات و مکروہات و دوام حضور است مع استحقاق سبج علی
مرالافات من غیر تضرع و لیسیت غریبہ و این حضور چون ملک نفس پاک گردد
و ملک می شود مشاہد خوانند و طریق حصول بدین دولت بر سه گونه است
اول طریقه ذکر است کہ بحضور قلب کل طیبہ لا آلمہ الا اللہ را کہ

DEC 1996

و در طرف نهی جمیع محذورات را بنظر عدم فضا مطلق کند و در طرف
 اثبات وجود و محسوس و حتی بنظر عدم و قیام شاید نماید و در وقت تکرار زبان
 را با کام سپاند و بدل صغیری که متعلق دل حقیقی است متوجه گردد
 و نفس خود را درون کشد و بقوت تمام بگوید بر وجهی که اثر آن بدل سد و اثر آن
 متاثر گردد و بی آنکه اثر آن بر ظاهر صغری پیدا آید که اگر کسی بفرص پهلوی و
 نشسته باشد می باید که از آن آگاه شود و جمیع اوقات را مستغرق این فکر
 گرداند و هیچ شغل از آن باز نماند چه در رفتن آمدن چه در گفتن و شنیدن
 و چه در خفتن و خاستن و اگر بواسطه بعضی اشغال درین تکرار فوری واقع
 شود می باید که چشم دل می بین باشد و با کلیه از آن غافل نگردد و اگر پیش از
 صبح در تکرار این کلمه مبالغه نماید امید است که برکت آن تمام روز برسد
 و همچنین پیش از خواب کردن اگر در آن منشی مبالغه نماید امید است که برکت
 آن تمام شب برسد و شک نیست که چون برین تکرار موعظت نماید در بعضی
 اوقات ویرا کیفیت بخودی بشعوری که مقدمه جذبه است حاصل خواهد
 می آید که خود را بان کیفیت بهر و آن است که تواند از آنگاه دارد و چون آن
 کیفیت روی رفقان آرد و تکرار باز آید و چون این منشی مره بعد از هر
 حصول بوند و امید است که ویرا کلمه حاصل شود که اگر چه آن کیفیت بالفعل
 حال می باشد و حال می مندرج در علم گردد و اما سرگناه که خواهد باز نک

توجیهی با حال متحقق تواند گشت و جنس نفس اگر مزاج بان فاکند که در مایه
 نفس در سه بار پلخ باریا هفت بار باقی ار که تواند کله را کله را کند
 و نفعی خواطر و حصول کیفیت بخودی خل تمام است چنان خلوات عظیمه بران
 مترتب دوم طریقه توجیه و مراقبه است که آن معنی بی چون و چگونه را که از اسم
 مبارک الله مفهوم میگردد و بی توسط عبارت عربی و عبری و فارسی و غیران ملاحظه
 نماید و آن معنی را انگاه دشتنه جمیع مدارک و قوی متوجه قلب سنوبری گردد
 و برین معنی مداومت نماید و در نگاهداشت آن تکلف کند تا آن زمان که
 کلفت از میان برخیزد و چون این معنی پیش از تصرف جذب در وجود سالک
 تغذری تمام دارد شاید که معنی مقصود را بصورت نور بیضی محیط جمیع
 موجودات علمی و عینی در برابر بصیرت بدارد و بان جمیع مدارک و قوی
 متوجه قلب سنوبری گردد تا آن زمان که آن صورت از میان خبریند و مقصود
 بران مترتب گردد سوم طریقه رابط است که پیرو پروردگار مقام مشاهد
 باشد و تجلیات فی اینه متحقق شده دیدار وی مقتضای اسم الذین اذ ارادوا
 فایده ذکر و صحبت می موجب هم جلالت الله نتیجه صحبت و سپس چون
 دولت یار و صحبت چنین عزیز دست دهد و اثر آنرا در خود بباید چنانکه تواند
 آنرا نگاه دارد و اگر در آن معنی فتوری واقع شود بار بصیرت می مراجعت نماید
 تا به برکت می آن معنی بر تواند از دو پنچین مره بعد از آن زمان که آن کیفیت

ملکه وی اگر چنانچه آن عزیز نایب باشد صورت می آید خیال کند جمیع قوی
طامس می باشد نمی تواند قلب سویری گردد و صراطی که در آید نمی کند تا آن کیفیت
غیبت و بخودی و می باید و بست که از این عامل ملکه گردد و هیچ طریق ازین اقرب
نیست بسیار باشد که چون بریدر اقامت آن باشد که پس بدوی تصرف
کند در اول صحبت و بر ابریزه مشاهد رساند و چون دریافت صحبت چنین عزیز
درین روز کار اغرض من الکه بیت الاحمر است می باید که یکی از ان دو طریق که بیشتر
مذکور شد استعمال نماید و از بیان این طریق گفته معلوم شد که توجه قلب بری
که در عرف این طایفه آنرا وقوف قلبی خوانند در جمیع اوقات و در حضرت
و حضرت خواجه قدس سره آنرا از لوازم می شنود و اندون اسرار انحضرت

اسیات	المولویه
کبریه روزی استی ذوق و فقه وقت سهری آید پیغم شبی باشد	مانند مرغی باشد بان بر پیغم روزی باشد روبر درون نشین گان و لبر عزت کامی
و اما وقوف زمانی که عبارت از محاسبه اوقات و تفرقه میگذرد و با جمعیت و همچنین وقوف عددی که ملاحظه عدد ذکر است که نتیجه سید به پا از غنیمت و می باید که در انشای یکی ازین طرق باشد انوار و واقعات می نمودن که می باید که از ان اعراض ننوده بقصود حقیقه اشتغال نماید و از سخنان حضرت خواجه است قدس سره که واقعه علامت قبول طاعت است و پس از واقعه حاصلی	

	شعر	
<p>چو غلام افتابیم نه آفتاب گویم میاید که چون حق تعالی لایق است تعالی باین طریق که در اند خود را باین مشهور سازد و علم نکر داند و بقدر امکان در انضای آن کوشد و از محرم و نامحرم پنهان دارد و از حضرت خواجہ قدس سرہ پرسیدند که بنای طریقه شمار چیست فرمودند که خلوت در انجمن نظام بر با خلق و باطن با حق سبحا و تعالی</p>	<p>نہ ششم شپستیم کہ حد خواب گویم میاید کہ چون حق تعالی لایق است تعالی باین طریق کہ در اند خود را باین مشهور سازد و علم نکر داند و بقدر امکان در انضای آن کوشد و از محرم و نامحرم پنهان دارد و از حضرت خواجہ قدس سرہ پرسیدند کہ بنای طریقه شمار چیست فرمودند کہ خلوت در انجمن نظام بر با خلق و باطن با حق سبحا و تعالی</p>	<p>چو غلام افتابیم نه آفتاب گویم میاید که چون حق تعالی لایق است تعالی باین طریق که در اند خود را باین مشهور سازد و علم نکر داند و بقدر امکان در انضای آن کوشد و از محرم و نامحرم پنهان دارد و از حضرت خواجہ قدس سرہ پرسیدند که بنای طریقه شمار چیست فرمودند که خلوت در انجمن نظام بر با خلق و باطن با حق سبحا و تعالی</p>
	شعر	
<p>از درویش آشناد از بر و بگانه بش و بعضی ازین طایفه گفتند که لطیفترین مجابی این طریق است صورت افاده و استغفار است که ارباب علم را می باشد میاید که طریقه خود را باین استوار سازد و از نظر خلق دور اندازد و دیگر چنانچه معلوم شد که کتب مطلوبه متداوله بکشد است از انجامل ایشان تحصیل و تکمیل علوم معلوم شود نمی توان گفت که تحصیل علوم مکن آسانی باشد که بر وجهی باشد که از مقصود حقیقتی مانع نیاید و عوارض توجہ خاطر باین جانب غافل نگرداند که در نفس آخر که ناصیه ملک الموت ظاهر گردد همه علوم و معارف کتب به آری یکدیگر فرو خواهد ریخت و آنچه باقی ماند جز تحقیق بسر وحدت و محبت مطلوب حقیقتی که با حقیقت انسا شود شده باشد نخواهد بود حکایت درویشی که گفتند فلان مفسر و رکالات و مہینہ جو بود</p>	<p>نہ ششم شپستیم کہ حد خواب گویم میاید کہ چون حق تعالی لایق است تعالی باین طریق کہ در اند خود را باین مشهور سازد و علم نکر داند و بقدر امکان در انضای آن کوشد و از محرم و نامحرم پنهان دارد و از حضرت خواجہ قدس سرہ پرسیدند کہ بنای طریقه شمار چیست فرمودند کہ خلوت در انجمن نظام بر با خلق و باطن با حق سبحا و تعالی</p>	<p>از درویش آشناد از بر و بگانه بش و بعضی ازین طایفه گفتند که لطیفترین مجابی این طریق است صورت افاده و استغفار است که ارباب علم را می باشد میاید که طریقه خود را باین استوار سازد و از نظر خلق دور اندازد و دیگر چنانچه معلوم شد که کتب مطلوبه متداوله بکشد است از انجامل ایشان تحصیل و تکمیل علوم معلوم شود نمی توان گفت که تحصیل علوم مکن آسانی باشد که بر وجهی باشد که از مقصود حقیقتی مانع نیاید و عوارض توجہ خاطر باین جانب غافل نگرداند که در نفس آخر که ناصیه ملک الموت ظاهر گردد همه علوم و معارف کتب به آری یکدیگر فرو خواهد ریخت و آنچه باقی ماند جز تحقیق بسر وحدت و محبت مطلوب حقیقتی که با حقیقت انسا شود شده باشد نخواهد بود حکایت درویشی که گفتند فلان مفسر و رکالات و مہینہ جو بود</p>

که بر آید مرده و زنده تسبیح نمانده است آن درویش گفت سبحان
 اند این چه غلطی است و کثافت حجاب است و قبحه عدم مریض من که سبیل
 صورتی از صورت معاجات وی آنست که محاسن و سبیلت اگر عمری در آفرین
 و آفرینش آن گذرانیده بقراض اعراض از عرض جاه و ترس برورساند و
 عکاسی بیره را که صورت با راستی که برگردن خود و نفس او و سوس کنیزگان
 و پیوه زمان قسمت نماید و ثیاب فاضله البکار خانه نمندان فرستند و زنده در
 پیشند و سر برهنه بنیسیله گردگان در گردن کرده گرد و محلهها و بازارها گرد
 و آنرا مرد دست ما گردگان گردانند تا بضر بیسیلی آن هستی از سروی بیرون
 بر نه باشد که ضحاست چیل هستی می کاشش که آتشش باید و به صلاحیت فحول
 در رسم اینجا طواعت حقیقت فقر متحقق گردد و با وجود این هر روی ندلت
 بر خاک عجز و نیاز نهد و از خلعت است و رعونت خود پستی پناه جوید
 شاید که حق سبحا و تعالی بقنایت بی علت خود ازین حجاب کشف غلطش
 خلاصی مناصی از زانی در چه می اند بود که ازین معامله حجاب رعونت
 رانیده شود که از اول کشف تر باشد دیگر می باید که از صحبت اصداد
 اجتناب نماید تخصیص از صحبت جماعتی که از نور ایمان دور و نطلعات طبیعت
 مسرور و عوی فیض می نور بخشی کنند و در لباس فقر ادعای علم صیانت
 عمر در کذب و مضربی و قلابی گذرانند اما و با الله و مع المسلمین من حیث

عقاید هم و شرکای هم این رباعی یکی از سلسله خواجگان

مشهور است قدس سره رباعی

وز تو نمیزد حیات آب و گلست

یا مگر نشسته و تشنه جمع دولت

ورنه مکنند روح غریزان حکمت

ز نهار جبهتش گریزان می باشد

گفتن نوشتن امثال این تخیل نه طریق این تفسیر بود اما چون از اینجانب آید
اختلاف شام نموده سید باعث بر تفسیر و تخریر این معانی شده.

رباعی

در مانده بنار سنا ... دیوانه

با این همه سلسله و سبک کسی

گر ما تیره سید هم تو شاید بر ...

و ادیم نشان گنج مقصود ترا

حق سبحا و تعالی ممکنان از آنچه شاید نگاه دارد و از آنچه شاید در پناه
بجایه شرف احوال شش هم ام گفته شد و السلام و الاکرام -

منتها بنخیر

۱۲۷۲

ACC. NO. 132-551

جاس، عبدالرحمن

سبح الحقائق

13245

جاسی، عبد الرحمان

[illegible]

MAULANA AZAD LIBRARY
ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of **Re. 1-00** per volume per day shall be charged for text-books and **10 Paise** per volume per day for general books kept over - due.

سیدنا محمد بن عبد اللہ

